

DEĞERLENDİRMELER

OĞUZ OYAN

Mali ekonomide sıkışma

Kapitalist dünyanın merkezi ekonomileri toparlanmıyor. Krizin ne kadar süreceği belirsiz; ama 2018'den öncesi için pek ışık görünmüyor. İki gaile var: Sistemi kurtarmak ve ülkesini kurtarmak. Bazıları sadece ikinci bölüme yoğunlaşıyor; çıkar çekişmeleri büyüyor ve sistemik kriz daha da besleniyor.

Sistemin krizine ayar vermek için Washington'da 18 Nisan'dan itibaren bir araya gelen G-20 ülkeleri maliye bakanları, sıkı maliye politikalarına zarar veren vergi kaçakçılığına, sermaye kaçışlarına, kıyı (offshore) bankacılığına, vergi cennetlerine eşgüdümlü savaş açmayı gündemlerine aldılar. Bunun için iddialı bir hedefleri de vardı: Vergi/sermaye kaçışlarını önlemek için dünya çapında otomatik bilgi değişimini gerçekleştirmek. Şimdiye kadar sadece soruşturma kapsamında istenebilen özel hesaplara ilişkin mali bilgilerin artık otomatik bağlanması isteniyordu.

ABD kendi hesabına etkili bir yöntem bulmuştu: Çıkardığı yeni düzenlemeyle, yabancı ülke bankalarına Amerikalı müşterilerinin beyan dışı hesaplarını açıklama zorunluluğu getiriyor, aksi halde Amerikan

piyasasına girme hakkını ellerinden alıyordu. Ancak Avrupa ülkelerinin bu yolu kullanması zordu. Belki Avrupa da üçüncü ülkelere (örneğin İsviçre'ye) baskı yapabiliirdi, ama kendi bağında çok sayıda "sırdaş hesap" bankacılığı yapılmaktaydı ve bazı AB ülkeleri de henüz bankaların gizlilik kuralına sınırlama getirmeye niyetli değillerdi.

Dünyada bu mücadele konusuna bir isim de verilmişti: BEPS yani "Base erosion and profit shifting", veya "Matrah aşınması ve kârların yer değiştirmesi". Pekli uluslararası şirketlerin vergi yükümlülüğünün ardından dolanmak için dünya çapında yaptığı kâr transferleri ve vergi kanunları boşluklarından yararlanmaları nasıl önenebilecekti? Her durumda, gelişmiş kapitalist dünyada kamunun sosyal harcamalarını kısmak yanında, vergi/sermaye kaçışlarını denetim altına alarak daha iyi vergilendirme üzerinden yeni gelir kaynakları elde etmek amaçlanıyordu. Pekli ya Türkiye'de?

Türkiye'de AKP döneminde bütçe açıkları özelleştirme gelirleri ve vergi afları üzerinden daraltılabiliyordu. Diğer anızı gelirler de

benzer bir rol oynamıştı. Bu tür olağandışı gelirler olmaksızın, ülkenin dış açık yanında bir de tehlikeli bir iç açık vermesi kaçınılmaz olacaktı. Bu nedenle iktidar TCDD, PTT gibi satılamaz denilen KİT'ler ile toprak, su, maden kaynakları, sağlık ve eğitim gibi tüm alanlara saldırmaktaydı. Mali-ekonomideki sıkışma, etkileri geçen yıla kadar süren Varlık Barışının bir benzerini de şimdi tekrar gündeme getirecek görünüyor. 2008 krizinin etkisiyle bir önceki "banşın" yeterli geliri sağlamadığı ama şimdi daha iyi koşulların olduğu da ileri sürülüyor. Ama Ali Babacan'ın açıklamalarına bakılırsa, iktidarın bütün hesapları, offshore'lardaki kayıt dışı paraların aklanmasına yönelik gibi. "Offshore leaks" belgelerinin açıklanmaya başlaması hem iştahları kabartmış hem de yeni bir kara para aklama zorunluluğunu dayatmış görünüyor. Babacan'a göre, şirketlerin dışarıdaki kendi hesaplarından borçlanmalarının önüne geçilirse, dış borçlara da ciddi bir rötuş getirilmiş olacak. . Ama uyuturucu, silah kaçakçılığı ve rüşvet fonları da böylece aklanmış olacak. Pekli ya İsviçre'deki Wikileaks hesapları?

Avrupa, sermayenin vergi cennetlerine kaçışını ve vergi kayıplarını telafi etmeye çalışırken, Türkiye'nin derti büyük vergi imtiyazları sağlayarak dışındaki parayı içeri çekebilme; böylece dış kaynak girişleriyle dönen ekonomisinin bir yılını daha kurtarabilmek! Bu arada, Fransa örneğinde Maliye Bakanı Cahuzac, bakanlıktan sonra milletvekiliğinden de istifa eder ve yargılanmayı beklerken, kamuoyu baskısının işlemediği Türkiye'de naylon fatura yolsuzluğundan yargılanan bizim eski Maliye Bakanı Unakıtan'ın kendisini aklamak için üç defa af yasağı getirmeye teşebbüs ettiğini anımsamakta yarar yok mu?

Bütün bunların üzerine bir de denetimden kaçışta son aşama olarak yeni Sayıştay düzenlemelerinin getirilmesi –tepki üzerine şimdilik Komisyon görüşmesi ertelendiyse de- AKP vurgunculuğu bakımından sizce şaşırtıcı mıdır?

Not: Türkiye'de Marksist iktisadın sayılı isimlerinden, 1980'lerden itibaren 11. Tez ve İktisat Dergilerinde birlikte yol aldığımız Nail Satılğan'ı yitirmenin derin üzüntüsüyle tüm devrimcilerle başsağlığı dilerim.